

REVISTA ECONOMICĂ.

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC.

Organul oficial al „SOLIDARITĂȚII”, asociațiune de institute financiare ca însoțire.

Apare odată pe săptămână.

Membri ai asociațiunii „SOLIDARITATEA” sunt:

Agricola (Ecia), Agricola (Hunedoara), Agricola (Lugos), Agricola (Sebeșul-săsesc), Albina, Ancora, Anfeleana, Arieșana, Arina, Armonia, Auraria, Aurora (Baia-mare), Avrigeana, Bănățana, Banca Poporală (Caransebeș), Banca Poporală (Dej), Banca Poporală (Arpașul-inf.), Bereșana, Berzovia, Bihoreana, Bistrițana, Bocșana, Brădetul, Buciumana, Cassa de împrumut ca însoțire (Bacău), Cassa de păstrare (Mercurea), Cassa de păstrare (reuniune) (Săliște), Câmpiana, Cârțișoreană, Chibrană, Chiseteiană, Codreana, Coz. Comuna, Concordia (T. Uzdin), Cordiana, Coroana (Bistrița), Coroana (Timișoara), Corvineana, Creditul, Crișana, Cugereana, Decebal Detunată, Doina, Drăganul, Dunăreana, Economia (Cohalm), Economul, Făgetana, Frății, Frățietatea, Furnica, Gogeană, Gloria, Grănițeru Hațegana, Hondoleana, Însoțire de credit (Viștem), Institut de credit (Mehadia), Institut de credit (Gavosna), Isvorul (Sângeorgiu), Isvorul (Sebeșul-inf.), Iulca, Lăpușana, Ligediana, Lipovana, Luceafărul, Lumina, Mărgineana, Meșter, Minerva, Minerva, Munteana (Corniareva), Murășiana, Murășianul, Maramurășana, Nădlăcana, Negoiul, Noișana, Olteana, Oravicișana, Orientul, Pauciovană, Patria, Piatra, Plugarul (Căcova), Plugarul (Săcădate), Poporul (Lugos), Poporul (Săliște), Porumbăceana, Progresul, Reuniunea de împrumut și păstrare (Ilyu-mare), Riușana (Cap.-Mănăstur), Săcina, Sătmăreana, Sebeșana (Caransebeș), Sebeșana (Sebeșul-săsesc), Secășana, Selăgeana, Sentinela, Șercăiana, Silvania, Speranța (Hosman), Steaua, Șoimul (Uioara), Târnavăneana, Țibleșana, Timișana, Ulpiana, Unirea, Vatra, Victoria, Viitorul, Voileana, Vlădeasa, Vulturul (Sănmărtin), Vulturul (Tășnau), Zărăndeana, Zlăgnea.

Prețul de prenumărare:
pe 1 an K 12.-, pe 1/2 an K 6.-

Redactor responsabil:
CONSTANTIN POPP.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiu al unui cm² câte 10 fileri.

Cursurile și prelegerile populare.

După ce în cele două numere precedente ale acestei reviste ne-am ocupat de cursurile populare și anume de *cursurile de analfabeți* și de *cursurile economice*, în numărul de față vom trata despre:

III. Prelegerile populare.

Este îndeobște cunoscut că, și acolo unde școala și biserica își fac, de veacuri, pe deplin datoria, cu privire la educația poporului, se simte tot mai mult trebuința de a veni și pe alte căi și cu alte mijloace, în ajutorul completării acestei educații, pentru că poporul să fie cât mai bine orientat în vârtejul atâtor nevoi, pe cari le aduce cu sine civilizația.

La noi se simte și mai mult trebuința decât la alte neamuri, de a sări în ajutorul poporului și de a-l povățui pe căile cele bune.

Cum nu avem organizate nici cursurile de analfabeți, nici cursurile economice, și cum școala noastră poporală luptă cu greutatea insuportabile, iar biserica nu și-a putut și nu-și poate împlini, nici ea, pretutindeni cu succes, misiunea de propovăduitoare a culturii, — aranjarea prelegerilor populare a devenit o necesitate foarte arzătoare.

Și cum nu? Când, în lupta, pe zi ce trece tot mai grea pentru existență, vedem poporul nostru rămas îndărăt în cultură și în avere, și amenințat, în multe părți, de o rapidă decadență și demoralizare.

Lipsă, sărăcie, datorii, emigrări, deschilibrare fizică și morală, împreună cu întreg cortegiul lor de alte nevoi, sunt urmările fatale ale tristei situații, în care am ajuns.

Și cum am ajuns în această situație? Fără îndoială, lipsa de lumină, de orientare, de îndemn, de încurajare ne-au adus în această situație regretabilă.

Așa cum s'a răspândit până acum cultura în popor, n'a fost de loc satisfăcător și cu atât mai puțin are să satisfacă în viitor.

Preotul și învățătorul, cum și ceilalți intelectuali dela sate, trebuie ajutați în lucrarea lor pentru cultura poporului, și nu lăsați și pe mai departe neorientați asupra modului de procedare, fără îndemn și fără încurajare; pentru că, lăsați și pe mai departe de capul lor, ei nu vor putea arăta nici în viitor rezultate mai multumitoare și poporul va da din rău în mai rău.

De aici necesitatea imperativă de a pătrunde în toate satele noastre, la sufletul mulțimii, arătându-i prin vorbe și exemple ce și cum să lucreze, dezvoltându-i interesul pentru lucrurile aievea bune, îndeosebi făcându-i evidentă trebuința de a se organiza cât mai temeinic pe toate terenele, mai ales însă, în privința culturală și economică.

În calea pentru atingerea acestor scopuri prelegerile populare, temeinic organizate, sunt neapărat necesare și ele ne vor face serviciile cele mai prețioase.

Iată pentru ce din haosul de odinioară a început, în anii din urmă, să se desprindă o dărâ de lumină cu privire la importanța prelegerilor populare și o lucrare mai cu sistem

și consecventă, pentru a câștiga aderenți tot mai numeroși, cari să facă propagandă și pentru împrietinirea poporului nostru cu aceste prelegeri.

«Asociațiunea» a început, în ultimii ani, să organizeze mai sistematic prelegerile populare în despărțămintele sale. Unele despărțăminte desvoaltă un zel de toată lauda în această privință și rezultatele bune nu vor putea să întârzie.

În privința prelegerilor populare se disting: «*Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiului*» și cea dela Orăștie. Îndeosebi Reuniunea sibiiană, chiar dela înființarea sa, înainte cu 25 de ani, a dat prelegerilor populare o atențiune deosebită și dela ea au putut să învețe și celelalte societăți ale noastre cum trebuie să propage ideile bune în masa poporului. Nu va fi de prisos să spunem aici, s. e., că chiar și la «Asociațiune» a mers foarte greu cu prelegerile populare. Odiñoară se țineau astfel de prelegeri numai cu ocazia adunărilor cercuale, în câteva despărțăminte.

Astfel aflăm, s. e., în Raportul comitetului central al «Asociațiunii» cătră adunarea generală din 1902, că în anul 1901 s'au ținut numai 22 de prelegeri în adunările cercuale din acel an.

De prelegeri sistematice nu eră vorba deci nici chiar înainte cu 12 ani; ci eră o secetă pustiitoare în această privință pretutindeni.

Ce deosebire între acum 12 ani și între timpul de față!

În anul 1912 s'au ținut în total în despărțămintele «Asociațiunii» 1100 prelegeri populare în 382 comune. Și în un singur despărțământ, s. e., al *Becleanului* (Solnoc-Dobâca) s'au ținut 37 prelegeri, adecă aproape îndoiti mai multe decât în anul 1901 în toate despărțămintele «Asociațiunii».

Afară de cele 1100 prelegeri, în anul 1912 s'au mai ținut 101 conferențe la orașe, pentru intelectuali și 198 reprezentații artistice.

E semn deci, că Asociațiunea a apucat pe calea cea bună în ce privește prelegerile populare.

Suma de K 2000, care de 6 ani «Asociațiunea» o distribue despărțămintelor sale în scopul prelegerilor, a avut o influință hotăritoare pentru urnirea acestor prelegeri. Și dacă spre acest scop s'ar putea destina o sumă mai considerabilă, rezultatele ar fi neasemănat mai îmbucurătoare.

O influință norocoasă asupra unei îndrumări pe calea cea bună a prelegerilor populare a avut și angajarea *conferențiarului agro-nomic*. Roadele activității acestuia nu pot să întârzie.

E speranță acum, că și lucrarea noului *conferențiar cooperativ*, va avea aceeaș influință

binefăcătoare asupra schimbării, în bine, a stărilor actuale din vieța poporului nostru. Prelegerile, ce el le va ține și îndrumările, ce le va da în toate regiunile locuite de poporul nostru, vor formă prima etapă a lucrărilor sale.

Dar, dupăce importanța prelegerilor populare pentru înaintarea culturală și întărirea economică a țărânimii dela sate e îndeobște cunoscută și dupăce din partea conducerii «Asociațiunii» s'a căutat și găsit calea cea mai potrivită pentru pornirea unui curent de deșteptare a masselor — prin prelegerile populare — vedem că nu lipsesc nici elementele necesare pentru ținerea acestor prelegeri. Specialiști în sfera agronomiei, învățători, preoți, profesori, proprietari, medici, advocați, funcționari de bancă ș. a., fiecare în specialitatea sa, au început să lumineze poporul prin prelegeri. Unii i-l învață principii morale, alții i-i clarifică chestiuni de educație, unii, iar, i-l întrețin asupra diferitelor chestiuni de agricultură cu toate anexele ei, alții i-l povățuiesc cum să-și îngrijească sănătatea, alții i-l orientează în privința legilor și alții în privința folosului diferitelor tovărășii, ce ar trebui înființate pretutindeni, în sate.

În despărțămintele «Asociațiunii» constătoare din comune mai puține și cu conducători harnici, nu rămâne acum nici un sat, fără să fie cercetat de propagatorii culturii din fruntea despărțământului. Ei țin în fiecare sat câteva prelegeri, înființează agenturi și biblioteci populare și înscriu membri, îndeosebi membri ajutători, cari în schimbul a două coroane, primesc 10 cărțile și un calendar.

Cu astfel de ocazii se mobilizează întreagă comuna. Experiențele de până acum dovedesc, că poporul arată cel mai mare interes față de sfaturile și îndrumările, pe cari i le dă cărturărimea cu ocazia prelegerilor.

În despărțămintele, în cari comitetele cercuale s'au îngrijit să se țină prelegeri sistematice și practice se pot constată rezultate reale, îmbucurătoare.

Pe calea aceasta țărâni se vor convinge, că intelectuali se îngrijesc de soarta lor năcăjită. Ei vor vede că domni dela orașe vin în mijlocul lor și le arată, cu vorba și cu fapta căile și mijloacele, cari le pot înlesni traiul. În chipul acesta țărâni vor primi cu dragoste pe conducătorii săi, și, pe zi ce merge, se va întări încrederea, așa de necesară, a țărânimii în frații săi mai luminați dela orașe și din sate. Iar, în acelaș timp, se va putea îndeplini una dintre cele mai importante probleme, ce trebuie să ne preocupe pe toți: *răspândirea culturii la sate*.

Iată tot atâtea motive foarte puternice cari, suntem convinși, vor îndemna pe cei dela cârma «Asociațiunii» ca, cu începerea iernii și pentru

anul viitor, să pună la cale, ca și în anii precedenți prelegerile populare, dacă se poate, chiar pe o scară mai întinsă.

Ne îndreptățește, cum am arătat și mai sus, la aceasta speranță, înainte de toate: votarea sumei de K 2000 pentru prelegerile populare — în anul 1914. În locul al doilea este împrejurarea, că cei doi conferențieri, angajați la «Asociațiune», î-și continuă cu hărnicie lucrarea lor și în direcția prelegerilor populare. În locul al treilea avem un motiv bazat în firea lucrurilor. După ce prelegerile populare au luat un mers așa de îmbucurător, este lucru firesc ca ele să se desvolte treptat, măcar în proporția dezvoltării de până acum, ca număr și calitate.

Apoi mai este și împrejurarea, că în acest an s'au înființat câteva despărțăminte nouă, dornice de muncă, și încă vr'o câteva sunt în pragul constituirii. Aceste despărțăminte, sigur, se vor angaja și ele la munca culturală și nu vor întârzi să se însirue în cadrul despărțămintelor harnice și acele despărțăminte mai vechi, cari în anii precedenți au dezvoltat mai puțin activitate în direcția prelegerilor populare.

Indemnul și stăruința «Asociațiunii» se impun tot mai mult în această privință. Pentru că, cum se știe, noi suntem avizați numai la puterile noastre. La ajutor din altă parte nu putem conta.

Indrumările date în anii precedenți de «Asociațiune» cu privire la aranjarea prelegerilor populare au fost foarte lămurite și practice: ele pot servi de călăuză și în anul viitor.

Conform acelor îndrumări, comitetele despărțămintelor au să stabilească, înainte de toate, lista comunelor, în cari se vor ține prelegeri populare, având mai ales în vedere acele comune, unde până acum nu s'au ținut nici prelegeri populare și nici adunări cercuale și prin urmare «Asociațiunea» e mai puțin cunoscută. Se va mai avea în vedere situația scăpată a comunelor și neapărata trebuință de a se face ceva pentru povățuirea locuitorilor spre a înainta în cele economice și, în genere, pentru înaintarea în cultură.

Comitetele cercuale au să facă apel la întreagă cărturăriea de pe teritoriul despărțământului ca să țină prelegeri și să aranjeze *șezători* la sate, în Dumineci și sărbători. Specialiștii în ale economiei, agronomii, apoi preoții și învățătorii, cari, în timpul din urmă, s'au calificat în pomărit, vierit, stupărit, etc., precum și medicii, advocații, funcționarii de bancă ș. a. trebuie invitați să țină prelegeri în diferite comune, tratând subiecte din specialitatea lor.

E o cerință de căpetenie ca prelegerile populare să fie de mai înainte pregătite și să se țină *liber* — nu cetite — și cu demonstrațiuni

practice. Tot ce se poate arăta și experimenta, să se arete și să se experimenteze. Așa d. e.:

1. În *cultura pământului*, să se arete diferite soiuri de mașini și unelte agricole și, unde se poate, să se pună chiar în lucrare, ca cei prezenți să se convingă de avantajele lor. Să se construiască câte o groapă de gunoiu model etc.

2. La *prelegerile despre pomărit*, să se arete cum trebuie să se facă în practică sămănatul sâmburilor de poame, strămutarea și altoirea pomilor, formarea coroanei ș. a.

3. La *cultura viei*, să se arete cum trebuie făcută rigolarea pământului, altoirea viței ș. a.

4. La *cultura legumelor*, să se arete diferite soiuri de semințe mai alese și specii din legumele cele mai frumoase și mai rentabile; de asemenea să se arete, după anotimpuri, cum trebuie săpat locul, cum să se facă straturile, cum să se samene semințele, cum să se plivească și sape, cum să se recolteze și păstreze pentru iarnă. Nu mai puțin necesar este să se arete, de cătră femei, cum sunt a se întrebuința diferitele legume la prepararea bucatelor.

5. La *stupărit*, să se arete coșnițele sistematice, diferitele soiuri de recvizite și mașini practice, cum și modul cum trebuie manipulat cu ele.

Tot așa să se procedeze și la celelalte ramuri ale agriculturii.

O deosebită importanță trebuie să deie despărțămintele *tovărășilor satești*, căci înființarea lor e singurul mijloc pentru organizarea economică a poporului nostru. *Conferențiarul cooperativ* al «Asociațiunii», în unele privințe și conferențiarul agronomic, va stă exclusiv în serviciul acțiunii cooperative, cu sfatul și cu fapta.

Despărțămintele să stăruie și pentru ținerea de prelegeri cu privire la importanța *meseriilor și negoțului*, luminând poporul asupra acestor chestiuni de viață pentru viitorul poporului nostru.

Pentru promovarea chestiei prelegerilor populare «Asociațiunea» ține cei 2 conferențieri ai săi și a votat deosebit, în acest scop, suma de K 2000.

Despărțămintele au și ele la dispoziție, spre acest scop, o parte din cele 20% ce le revin din taxele încassate dela membri. Sumele aceste sunt mai mari sau mai mici, după hărnicia despărțămintelor. Pentru o lucrare mai mare și pentru a răsbî, pretutindeni în toate satele, este necesar să se adune mijloace bănești și din alte izvoare.

Băncile noastre nu s'au dat nici până acum îndărăt și, suntem siguri, nu se vor da nici în viitor dela ajutorarea frumoasei acțiuni a luminării poporului.

Noi și statistica ungurească.

Pentru noi Români, de aici, între împrejurările de azi, este de cel mai mare interes și folos cunoașterea recensementului general făcut la 31 Decembrie 1910, adică după un interval de 10 ani. Număratoarea aceasta a locuitorilor din Ungaria arată un fenomen demografic nefavorabil neamului nostru, altcum plin de energie și putere de viață.

Sa nu ne intristeze însă lucrul acesta. Poporul românesc din această țară nu se află chiar în situația, în care îl prezintă statistica ungurească, care de altfel poartă pecetea oficialității.

Populația totală a țărilor coroanei Sf. Ștefan, se urcă în anul 1910, conform publicației oficiale „Népszámlálás“, la 20.886,487 locuitori, față de 19.254,559, câtă eră la ultima număratoarea din anul 1900. Deci o creștere de 1 milion 631,928 sau 8,5%. Cu 64,2 suflete pe un kilometru pătrat.

După limba sa maternă populațiunea eterogenă a Ungariei se împarte cum urmează.*

	Numărul locuitorilor la 1900	Numărul locuitorilor la 1910	Cât a fost creșterea		Cu cât la % în	
			la 10 ani	%	1900	1910
Maghiari . .	8.742,301	10.050,575	1.308,274	15,0	45,4	48,1
Români . .	2.799,479	2.949,032	149,553	5,3	14,5	14,1
Germani . .	2.135,181	2.037,435	-97,746	-4,6	11,1	9,8
Slovaci . .	2.019,641	1.967,970	-51,674	-2,6	10,5	9,4
Ruteni . .	429,447	472,587	43,140	10,0	2,2	2,3
Croați . .	1.682,104	1.833,162	151,058	9,0	8,7	8,8
Sârbi . .	1.048,645	1.106,471	57,826	5,5	5,5	5,3
Alta națiun.	397,761	469,255	71.494	18,0	18,0	2,2
Laolaltă . .	19.254,559	20.886,487	1.631,928	8,5	100	100

Cetind cifrele acestui tablou se impune întrebarea, cari sunt cauzele fenomenului demografic, că la 1900 Ungurii erau 8.742,301 suflete, adică 45,4% din populațiunea Ungariei, iar la 1910 sunt deja 10.050,575? Și de ce procentul de creștere al poporului nostru este mai mic față de cel al Ungurilor?

Itată ne lămurește în privința aceasta graiul directorului oficiului statistic d-nul Vargha, care la pag. 6 a publicației „Népszámlálás“ zice următoarele: „A magyarság növekvési aránya tehát messze felül haladta az összes nemzetiségekét, a mit részben a magyar faj nagyobb természetes szaporodási képességének, *részben a magyar kultúra békés hódításának* s különösen a városok rohamos magyarosodásának tulajdoníthatunk“ — românește: „creșterea proporțională a Ungurilor neași, a întrecut deci cu mult pe aceea a tuturor locuitorilor de altă naționalitate, ceea ce este a se atribui deoparte puterii prolifică mai potestate, a rasei ungurești, iar de altă parte *cuceririi pacinice (??) a culturii ungurești*, dar îndeosebi maghiarizării rapide a orașelor“.

Pe lângă mijloacele meșteșugite procentul de creștere al Ungurilor este influențat în defavorul Românilor și prin procentul urecat al mortalității la poporul nostru, starea sanitară la poporul nostru sătean lăsând mult de dorit.

Deși la noi natalitatea este superioară natalității poporului unguresc, totuși creșterea numerică ne este mai mică ca a lor, din cauză, că mortalitatea pruncilor este înspăimântătoare. Ținuturile noastre sunt lipsite de doctori și moașe, iar *sistemul de un copil* s'a incuibat durere și la noi, îndeosebi în Bănat. La Maghiari natalitatea este de 36‰, locuitori, iar numărul morților de 24,2‰, deci procentul în plus al celor născuți asupra morților, e de 11,8‰. La noi, Români natalitatea e de 36‰, suflete, mortalitatea de 28‰, excedentul numai de 8,6‰. Faptul, că la o mie de Români numărul morților este de 28, trebuie să ne deie de gândit. Satele noastre sunt lăsate în întinerie, atât culturalicește, cât și economicicește. Prin aceasta iese la iveală al doilea fenomen, care contribuie la inferioritatea noastră față de celelalte naționalități conlocuitoare. Este *emigrarea*. De 10 ani încoace din fiecare ținut avem o mulțime de țărani parte duși la America, parte trecuți granița în România. Dela anul 1900 până la 1910 au părăsit Ungaria 129,445 Români. Adecă la an câte 4,5‰ de emigrați. În emigrare numai Slovaci ne întrec, până când Ungurii se duc mai puțini în țări străine. — Cu cât emigrarea va fi mai intensivă, cu atât ea este mai periculoasă. E știut doară, că emigrează cu deosebire brațele de muncă tinere și viguroase, feciori și fete, — deci, tocmai aceia, cari sunt în stare a procrea, așa că sporul nostru se reduce deodată pe două căi.

Cauzele emigrării Românilor, sunt două. Una este politică, cealaltă economică. Greutățile traiului s'au înăspriț în urma anilor răi, cari au venit asupra noastră găsindu-ne neorganizati deajuns pe toate terenurile. Sărăcia poporului a produs emigrarea, *deci slăbirea natalității* și tot sărăcia a mărit mortalitatea în familiile dela sate. Este de mirare că strămtorați din atâtea părți, de atâtea neamuri, sub atâtea forme, totuși procentul sporului poporului nostru nu arată minus ca la Germani și Slovaci, ci un oarecare plus.

Țin a releva cu această ocazie un fapt pe cât de curios, pe atât de interesant, și surprinzător pentru orișicine ar compara număratoarea dela 1900 cu aceea dela 1910.

Noi Români am sporit în zece ani cu 5,3%, iar Maghiarii cu 15%; așa spune statistica oficioasă. Cum au sporit Maghiarii vom vedea din următoarele:

În decurs de 10 ani nașterea la Maghiari a fost de 1,109,070 de suflete; din totalitatea locuitorilor cu limba maternă ungurească, a emigrat suma de 301,996 suflete. De reîntors însă, s'au reîntors numai 50,031, rămân deci 251,965, respective 857,105 suflete.

Cifra: 857,105 ar reprezenta deci maximul posibil, la care ar putea să ajungă sporirea unei populațiuni de opt milioane și ceva, ca a compatrioților noștri maghiari. Ce vedem însă în rapoartele oficioase? Că Ungurii s'au sporit în zece ani cu 1.308,274 de suflete! Va să zică cu 451,169 de suflete mai mult, decât ar permite oricare lege a naturii.

Itată o minune nouă, pe care statistica și statisticianii nu o vor deslegă, decât numai aplicând cheia „a magyar kultúra békés hódításának...“ cucerirea pacinică a culturii ungurești“.

R. S. Molin.

* Magyar sztatistikai közlemények pag. 5.

Bancherul din provincie.

Scrisoarea XXIV.

Regulamente.

(Urmare).

Responsabilitatea directorului. Ai spicuit câteva puncte din regulamentul de serviciu, a căror neglijare e împreună cu răspunderea ta personală.

Scrii următoarele: Suntem răspunzători, dacă vre-o partidă trece fără imputernicire peste limita creditului. Suntem răspunzători dacă escontăm cuiva cambii peste creditul votat. Noi avem să suferim pagubă, dacă rescumpărăm un cec asupra unei alte bănci, cec, care nu se plătește. Noi suntem obligați să restituim paguba, la caz că escontăm un cambiu sau cec fals și ajungem victima unei înșelătorii.

Consideri de o mare nedreptate, că se leagă atât de mult mâinile directorului și ești de părerea că s'ar putea încredința toate bunele chibzuieli directorului. Dar dacă, fie directorului, fie altuia i-ar rămâne la discreție de a observa sau a nu observa regulamentele, aceasta ar însemna atât, cât a nimici aceste regulamente.

Dacă răscumperi vre-un cec, asupra altei bănci, fără de a ști, că oare are destulă acoperire și se întâmplă apoi, că cecul respectiv nu se plătește, atunci tu porți însuși rizicul și eventuala pagubă. Că te faci responsabil pentru răscumpărarea cambiiilor și cecurilor false, aceasta nu corăspunde decât uzului general. Una dintre datorințele principale ale directorului și ale cassarului este, ca să se convingă pe deplin, că oare cecul sau documentul, pe baza căruia se efectuează vre-o plătire, este provăzut cu subscrierea originală a proprietarului legitim ai banilor, sau a plenipotențiatului acestuia. Pe întreg rotogolul pământului răspunderea pentru banii plătiți încorect, cade asupra plătitorului, întocmai după cum degetul îl doare pe acela, care s'a ars la el.

Numai cât nici membrii direcțiunii nu sunt din piatră. Falsificări cari ar fi sedus și pe alții, greșeli de cassă, cari obvin în zile grele, cu circulație de tot mare, afaceri, cari s'au încheiat în interesul băncii și în cari ar fi intrat chiar și oameni cu cea mai mare experiență; astfel de greșeli, chiar dacă nu se iartă de tot, dar cel puțin se judecă cu mai multă indulgență. Numai călcarea regulamentelor, fie din neglijență, fie intenționat, o pedepsește direcțiunea cu cea mai mare stricteță.

Asupra restricțiilor, ce-ți sunt impuse, în ce privește avansurile și escontările, părerea ta este, că nimic nu este lăsat la buna chibzuială a directorului acesta e redus la rolul unui automat. Vrei să fii om și nu mașină, instrument.

La o bancă așa de mare, ca și a ta, directorii sunt de două feluri: sunt de aceia, cărora li-se poate încredința tot, dar sunt și de aceia, despre cari nu se poate susține această. Iar după cum puterea lanțului încă atârnă de puterea celei mai slabe verigi din el, tot astfel trebuie și regulamentul de serviciu al unei bănci, să fie adecuat capacității funcționarului celui mai slab al băncii tale.

Scrisoarea XXV.

Correspondența.

Partea cea mai mare a corespondenței tale o porți cu directorul tău executiv. De mai multeori pe săptămână îi scrii despre tot felul de lucruri și vei face bine dacă nu vei uita, că și ceilalți 29 de șefi ai celorlalte filiale încă fac acelaș lucru ca și tine. Această corespondență întinsă și conținutul trebuie comunicată cu direcțiunea. Fiecare scrisoare ce se adresează directorului, mai mult ori mai puțin reclamează atenția și judecata unei corporații, compusă din oameni pentru cari «timpul e ban» și anume calculat nu după oare, ci pe minute. Prin urmare când scrii o scrisoare directorului executiv această scrisoare este adresată și celorlalți membrii ai direcțiunii.

Vei face deci foarte bine, dacă vei scrie rapoartele tale cât se poate de clare și de legibil. Chiar și comunicările cele mai precise devin nelămurite, dacă sunt scrise atât de rău, încât se pot descifra numai pe lângă sfortare bunișoară. Dacă directorul cu scrisoarea nelegibilă ar avea ideie de impaciința nervoasă ce cuprinde direcțiunea, de câte ori se chinuiește să descifreze astfel de scrisori, de bună seamă că s'ar mai lua pe seamă și pe viitor tot mai mult s'ar strădui să-și îndrepteze scrierea, până ce cu vremea ar căpăta una frumoasă și legibilă. Este mai mult vrednică o mână cât de grosolană cu o scrisoare legibilă, decât o mână fină și delicată, care însă în schimb scrie tot numai hieroglife, imposibile de descifrat. Proverbul spaniol zice: «mai mult prețuiește un măgar, pe care-l poți călări, decât un cal, care te trânteste».

După legibilitate urmează scurtimea, care întocmai așa este sufletul afacerilor ca și mintea. Luând în considerare timpul de tot scurt, cât durează ședințele direcțiunii, precum și mulțimea agendelor, cari se aglomerează la o astfel de ședință, nu este timp pentru studii lungi. Funcționarul încredințat cu facerea extraselor, foarfecă spiritualminte și adeseori, pagini întinse și multe le reduce la tot atâtea rânduri.

Va fi bine dacă în corespondența cu centrala pe deoparte te vei nizuși să fi precis și cu respectul cuvenit, de altă parte vei încunjură cât se poate motivările. Chemarea ta e ca să prezinți direcțiunii fapte și nu să și influințezi hotărârile ei. Ocolește stilul bombastic. Dacă — precum spui — s'a întâmplat vreodată că ai adresat centralei o scrisoare în interesul unui scop filantropic și de dragul succesului mai mare te-ai lăsat răpit la citații din clăssicii greci — să nu te mire dacă în răspunsul binevoitor ce l-ai căpătat dela centrală s'a cuprins totodată și o admoniție fină ca pe viitor să binevoiești a te restrânge în corespondența oficioasă cu centrala, la limba ta maternă.

Cu altă ocazie iarăș ai propus să fie improce-suat un debitor îndărătnic, și ai dat totodată expresiune părerii tale că va reuși «a-l băgă în răcori». Nu trebuie deci să te mire, dacă centrala te-a rugat ca pe viitor în scrisorile oficioase să nu încerci a face spirit. Chiar și dacă ar fi vorba de o glumă cu mult mai nevinovată — ceeace abia se poate presupune — nu uita că scrisoarea aceasta a atras atențiunea întregii direcțiunii. Să nu te mire deci dacă, direcțiunea la rândul ei te-a recomandat în atențiunea specială a directorului executiv.

Correspondența cu partidele. În contactul cu partidele e de recomandat, ca starea conturilor clienților

nici când să nu o pertractezi în scris, dacă ți-se dă posibilitatea ca aceasta să o faci și verbal. Dacă spre exemplu e vorba de un caz nepăcut, înștiințarea în scris se va părea totdeauna rece și va produce suferință.

Să punem cazul, că scrii cuiva să amortizeze din împrumut, sau să-și achite contul. Ai căpătat o informație cam nefavorabilă asupra lui, dar așa ceva nu-i poți scrie și nici nu-i poți numi isvorul. El încă nu te poate desminți căci nu este în poziție a o face. Dacă însă pertractezi afacerea cu el în o convorbire prietenească, fără a-i scrie, atunci eventual va putea să-ți respire nedumeririle. De sigur că în cursul conversației de zece minute, din biroul tău, îți va destăina cu mult mai multe, decât ar fi spus vreodată în scris.

Mai este un motiv, în contra comunicărilor scripturistice neplăcute cu partidele, anume că respectivul poate să fie eventual absent de acasă și astfel scrisoarea să o desfacă altul. Dacă se întâmplă, spre exemplu, ca scrisoarea să o desfacă femeia sa nervoasă, sau vre-un funcționar de al său, mai limbut, cu toată dreptatea te pot trage la răspundere, că de ce i-ai trimis o fără de nici un aviz prealabil. Partidele tale, fără excepție, cu mult mai bucuroși pertractează chestiile gingașe ale împrumuturilor lor între cei patru păreți ai biroului, decât prin poștă; și vei face foarte bine dacă în privința aceasta vei căuta ca să le umbli în voie.

Părerea confidențială a bancherului. Nu cred să aibă directorul o chemare mai grea și care să reclame mai mult tact, ca și diversele păreri și informații confidențiale, pe cari trebuie să le dea zi de zi, referitor la starea și caracterul singuraticilor sau firmelor. Dacă cunoaște starea lor în toate amănunțele, din bilanțul sau din depozitele respectivilor la societate, atunci lucrul nu este greu, și directorul își poate spune părerea deschis și fără de nici o rezervă.

Dar continuu obvin cazuri, când lipsesc datele necesare. Se poate întâmpla ca pe respectivul să nu-l cunoști personal. În cazuri de acestea trebuie să fi cu mare grijă, ca pe deoparte să nu ruinezi creditul respectivului, iar de-altă parte să nu seduci cu informații greșite, pe cel care te întreabă. Dar ori și ce fel de răspuns vei da, trebuie să adaugi apriat, că informația ta se bazează numai pe auzite, și că relațiile de avere ale respectivului nu le cunoști personal. Nu ai nici un motiv, ca părerea altora să le dai ca pe ale tale proprii, căci acestea pot să fie de bună credință, dar foarte ușor se poate întâmpla să fie și mincinoase și tendențioase. Numai în cazul acela poți susține pe răspunderea proprie despre cineva, că e comerciant cu vază și isteț, că precum se pare se bucură de creditul din chestiune, sau că îl află bun pentru creditul din întrebare chiar și fără de nici o acoperire, — dacă toate acestea se bazează pe stări faptice cunoscute ție. Astfel de informații nu influențează părerea clientului tău și dau celulele întrebă posibilitatea de a judecă însuși lucrul și a trage concluziile.

Dacă însă persoana din chestie nu-i nici respectabilă, nici comerciant isteț, dacă creditul îi este de tot slab și capitalul puțin — atunci spune-o aceasta, dar nu uită a adăuga și aceea, că: «după cât am aflat»... etc., etc. Confirmi faptul așa după cum l-ai auzit, dar nu iai răspunderea pentru informație. Să nu scapi din vedere această precauție, căci ești expus neplăcerii, ca persoana, asupra căreia s'a cerut informație să improcesueze banca pentru calomnie,

îndată ce va afla, că tu ai dat informația, ceea ce nu este exclus, deoarece chiar și dacă informația se dă sub cea mai mare discrețiune, totuși se poate întâmpla să se divulge secretul.

S'a întâmplat chiar un caz, că firma Hazardescu și soții a improcesuat banca ta și încă nu din motivul, că ai dat informații nefavorabile, ci dimpotrivă, pentru că ai dat o informație peste măsură de favorabilă despre partida lor de atunci Gavrilă Albu. Directorul întreat de către banca Hazardescilor despre situația și caracterul lui Albu a căpătat dela acesta răspunsul, că Albu e necondiționat bun pentru suma din chestie. La câteva săptămâni după aceasta Albu, durere, a falimentat. În urma acesteia Hazardescii au pornit proces, pe motiv, că ei pe baza informației date de banca ta asupra stărei lui Albu au dat acestuia marfă în preț de câteva mii de coroane pe credit. În acțiunea lor au mers chiar mai departe cu un pas. Au acuzat direct banca, că pentru aceea a dat astfel de informații ca Albu să-și poată plăti datoria ce o avea la banca ta. Din întâmplare însă Albu când a falimentat, a fost dator băncii cu o sumă cu mult mai mare, decât atunci, când directorul trimisese informația și astfel acțiunea a fost respinsă. Dacă însă directorul ar fi fost cu mai multă atențiune la stilizarea informației și nu ar fi dat-o ca pe a lui proprie, ci ca pe una întemeiată pe lucruri auzite, atunci Albu nu ar fi avut cauză de a se plânge, Hazardescu încă nu ar fi avut nici un titlu de drept pentru începerea procesului, și banca nu ar fi ajuns să fie suspționată, cu intenții, pe cari nu le-a avut și nu le-a putut avea niciodată.

Pentru monumentul lui Aurel Vlaicu.

Comitetul central al „Asociațiunii“ ne trimite sub Nr. 1678/913 următorul *apel* pentru monumentul lui Aurel Vlaicu:

Sfârșitul tragic al lui Aurel Vlaicu a sguduit ori și ce inimă românească.

Aurel Vlaicu a fost o mândrie națională a noastră, a fost un erou, care a căzut jertfă unui gând îndrăzneț. El va rămânea în istoria culturală a poporului românesc un simbol al străduințelor noastre de a cuceri cele mai înalte culmi ale civilizației omenești, un simbol al avântului nostru spre idealuri mari.

O recunoștință elementară ne impune, ca acestuia vrednic fiu al poporului nostru să-i ridicăm în Orăștie, leagănul copilăriei lui și locul, spre care a ținut în clipitele sale din urmă, un monument, care să povestească și generațiilor viitoare faptele lui de erou al științii.

„Asociațiunea“ face deci apel către întreaga obște românească, să contribuie cu sume cât mai însemnate pentru monumentul lui Vlaicu.

Preoții să explice sătenilor importanța monumentului și să-i îndemne, să contribuie și ei, cel puțin câte 10 bani, ca astfel monumentul dela Orăștie să fie al poporului întreg.

Listele de subscripție, împreună cu sumele colectate, se vor trimite, până la 1 Ianuarie 1914, la *Biroul Asociațiunii*, Sibiu (Nagyszeben), strada Șaguna Nr. 6.

Totodată rugăm ziarele noastre să binevoiască a trimite Asociațiunii sumele ce le-au colectat până acum pentru monumentul Vlaicu.

„Asociațiunea“ se va îngriji, la timp de comanda, executarea, așezarea și desvelirea monumentului.

Sibiiu, din ședința comitetului central, ținută la 4 Octombrie 1913.

A. Bârseanu m. p.,
prezident.

O. C. Tăslăuanu m. p.,
secretar.

Indemnăm și noi cercurile băncilor noastre, să-și deie întreg concursul, ca listele de subscripție, ce li s'au expediat din partea comitetului central al „Asociațiunii“, deodată cu apelul de mai sus, să se reîntoarcă la biroul „Asociațiunii“ cu contribuiri cât mai numeroase și considerabile.

O listă de subscripție se află depusă și la redacția revistei noastre, la care au intrat până acum următoarele contribuiri, ce le cuităm totodată pe calea aceasta:

Constantin Popp 10 cor., Teodor R. Popescu 2 cor., Ioan Rebeaga 5 cor., Ana Rebeaga 5 cor., Aurel Popp 5 cor., Sofroniu Roșca 5 cor., Aurel Esca 2 cor., Alexe Odor 3 cor., Aurel Vlad 2 cor., Dum. Stinghe 3 cor., Octavian Stoichiția 1 cor., Ilie Reou 1 cor., A. Bena 2 cor., Ioan Radeș 3 cor., Eft. T. Georgescu 2 cor., Andrei Gusu 2 cor., David Simtion 2 cor., Emil Pinciu 5 cor., Enea Hocman 3 cor., Iuliu Enescu 3 cor. Total 66 coroane.

REVISTA FINANCIARA.

Situațiunea.

Sibiiu, 6 Noembrie 1913.

Situația pieței internaționale de bani este neschimbată. Incordarea se menține. În London discountul privat a ajuns nivelul ratei oficiale de 5%. Asemenea s'a urcat discountul privat în Berlin la 4⁷/₈%. Bani de zi de altcum s'au oferit în abundență cu 4%. Parisul în fine cotează 3⁷/₈%, resimțindu-se și aici urmările încordării din celelalte piețe.

În piața internă de bani încă nu se observă vre-o schimbare. Ultimo a fost foarte puternic și Banca Austro-Ungară a avut să satisfacă cereri de bani extraordinar de mari. Nici după ultimo situația nu s'a îndreptat mult și mișcarea din ultimele zile în piața de bani a luat multor optimiști dela noi speranța că în timp apropiat se vor schimba relațiile spre bine.

Discountul privat, care însă este numai nominal. căci escontorii privați sunt foarte rezervați, a cutat: 5¹⁵/₁₆% — 6% pentru cambii de prima bonitate vieneză și 6³/₁₆% cambii budapestane, de aceeași bonitate. Alt material între 6¹/₂% — 7¹/₄%.

Jurisdicțiune.

Pertractarea obiectelor necuprinse în program în adunarea generală. Paragraful 179 al legii comerciale nu exclude, ca adunarea generală să hotărască și asupra unor obiecte pe cari legea sau statutele le rezervă apriat competenței adunării generale. Dar și asupra unor astfel de obiecte, abstrăgând de excepțiile cuprinse în § 177 al legii comerciale, adunarea generală poate hotărî numai, dacă acelea sunt indicate în convocare.

(Tabla reg. din Budapesta sub Nr. 4163/912 dela 9 Ianuarie 1913).

Taxele de cură ale muncitorilor asigurați. Cassa cercuală pentru asigurarea muncitorilor și cassa pentru ajutorarea bolnavilor este obligată a plăti pentru membrul asigurat și atins de vr'un accident spesele de cură din spital până la deplina însănătoșare a aceluia și în suma întreagă fixată pro zi.

(Judec. admin. sub Nr. XX, secția adun. gen.).

AFACERI DE DARE.

Competința de timbru la împrumuturile hipotecare simple. Direcțiunea financiară din Sighișoara a adresat cu data de 30 Septembrie a. c. și sub Nr. 26306/III 1913, către toate institutele de bani, aparținătoare circumscripției ei, o provocare, ca după ratele de capital și interesele încassate la împrumuturile hipotecare simple (nu pe anuități) să plătească pe viitor competența de timbru în natură, lipind pe cuitanța sau și libelul de plată timbrul corăspunsător după scala II, sau să ceară dela ministrul de finanțe concesiunea de a putea plăti aceste competențe lunar, în bani gata, pe baza unor extrase la percepătorul competent.

Atragem atenția institutelor noastre de bani interesate, că cererea direcțiunii financiare din Sighișoara este ilegală și le recomandăm a face în contra ei recurs la ministerul de finanțe.

Nici legea și nici ministrul nu poate obligă institutele de bani să libereze debitorilor lor cuitanțe asupra sumelor plătite sau libele de plată provăzute cu subscrieri. Cererea direcțiunii financiare este prin urmare dejă din motivul acesta neexecutabilă. Dar considerând, că la totala achitare a acestor împrumuturi hipotecare simple, declarația de extabulare se prevede cu timbru scala II, după suma originală întabulată, plătind și cu ocazia singuraticelor replătiri de rate de capital competența de timbru, una și aceeași sumă ar fi supusă la competența dublă, ceea ce este neadmisibil. Dar chiar și în caz, că s'ar da debitorilor libele de plată cu subscrieri, libelele acestea nu se pot cualifică drept cuitanțe, ci ca documente de manipulație internă, scutite de timbru. În caz că s'ar luă reper din partea organelor financiare pentru netimbrarea libelelor de plată este recomandabil a face recurs până la forul ultim: Judecătoria administrativă.

Indicele sunt scutite de timbru. În privința obligamentului de a timbra indicele, ca registru ajutător a registrelor comerciale, Judecătoria administrativă a adus până acum diferite hotărâri contradictorii. De curând însă prin sentința sa Nr. 3200/1913 P. a decretat *indicele ca liber de timbru.*

Sentința aceasta a fost trecută, sub Nr. 1137, între hotărârile principiale ale Judecătoriei administrative; vor avea deci să o observe în viitor și percepsoarele regești și direcțiunile financiare.

Competința de timbru a acțiilor este a se calcula după valoarea nominală a acțiilor emise și nu după cursul lor de emisiune.

(Judecătoria administrativă sub Nr. 30,951/1912 P.)

CRONICĂ.

Averea „Societății pentru fond de teatru român”, conform ultimului raport anual, s'a cifrat la 30 Iunie a. c. cu K 308,508.36 bani gata și K 257,832 efecte (în preponderanță acții de bancă) total deci cu K 566,340.36, arătând față de 30 Iunie 1912 un spor de K 13,372.43.

Academia comercială din București. În Academia de Inalte Studii Comerciale și Industriale din capitala României, până în prezent, sunt regulat înscriși 571 studenți și 24 studente; după felul actelor de studiu: 94 sunt absolvenți cu diplomă ai învățământului secundar superior din țară, 421 absolvenți ai școalelor comerciale superioare din țară, 3 licențiați în drept din țară. 2 doctori ai școalei superioare de științe de stat din țară, 13 absolvenți ai școalei comerciale superioare din Brașov și 8 absolvenți ai academiilor comerciale străine.

Până la sfârșitul acestei luni nu se mai fac decât înscrieri admise de către Rector, în chip individual și pentru cazuri de forță majoră (art. 30 regulament).

Orele de serviciu pentru onor. public, până la noi dispozițiuni, sunt 11—12 a. m. și 4—5 p. m.

Recolta totală a monarhiei Austro-Ungare este evaluată la 68.56 milioane măși metrice, față de 71.51 milioane măși metrice în anul 1912. Din totalul recoltei cad asupra Ungariei 45.36 mil. măși metrice, (în 1912: 50.25 mil.), asupra Austriei 17 milioane măși metrice (în 1912: 18.95 mil.) asupra Bosnei-Herțegovinei 0.70 mil. măși metrice, față de 0.81 mil. măși metrice în 1912. Rezervele transitorii se cifrează cu 5.50 mil. măși metrice.

Budgetul provizor al Ungariei pe sem. I 1914, prevede cheltuieli totale de K 1.110,901,884 și anume: cheltuieli ordinare K 915,793,467, cheltuieli extraordinare K 70,430,584 și cheltuieli transitorii K 124,677,833. Veniturile sunt preliminate cu K 1,072,824,044, anume: venituri ordinare K 931,987,845 și venituri extraordinare K 140,836,199. Rezultă deci un deficit de K 38,077,840, care se va egala în semestrul II.

Nr. 1402 și 1643 — 1913.

CONCURS.

„Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român” publică concurs pentru următoarele burse pe anul școlar 1913/14:

1. Din «*Fundațiunea Teodor Sandul*», bursă anuală de K 400, pentru școlile speciale de industrie cum sunt: școlile de lemnărie și metalurgie din Aiud, Cluj, Murăș-Oșorhei și Timișoara, școala pentru industria lemnului din Brașov sau școala de ceramică din Zlatna sau școlile de țesătorie din Késmárk și Cisaădie lângă Sibiu.

Dață nu se vor găsi concurenți, cari urmează la asemenea școli, bursa se va da finerilor, cari urmează la vre-o școală inferioară de agricultură sau ramurile ei cum sunt: școlile din Lugoj, Sânniclașul-mare, Șimleu și Mediaș, sau școala de grădinărit din Buda-pesta sau școala de vințelari din Aiud.

Bursierii din această fundațiune au să se oblige în scris, că după terminarea studiilor se vor stabili în Ungaria pe teritoriul locuit de Români, iar în caz contrar că, în curs de 15 ani după terminarea studiilor, vor înapoia „Asociațiunii” suma ce au primit-o ca bursă din „Fundațiunea Teodor Sandul”. Această obligațiune va fi semnată și de părinții sau tutorii bursierului.

2. Din «*Fundațiunea George Boeriu din Vad*» o bursă de K 200 pentru elevi de naționalitate română, înrudiți cu fundatorul, cari urmează la vreuna din școlile secundare din patrie; iar încât nu s'ar găsi astfel de petenți, se vor da 2 ajutoare de câte K 100 la 2 tineri, cari învață vre-o meserie și sunt înrudiți cu fundatorul

Cererile pentru obținerea acestor burse se vor înainta Comitetului central al „Asociațiunii” în Sibiu-Nagyszeben, Str. Șaguna Nr. 6 până la 25 Noembrie n. a. c. însoțite de următoarele acte: a) certificat de botez; b) certificat de studii în original sau copie legalizată; c) certificat, despre starea materială a lor și a părinților; d) act prin care să se dovedească, eventual, că sunt înrudiți cu fundatorul; e) la bursa de sub 1. se cer dela concurenți și certificate de moralitate, de sănătate, despre praxa făcută, cum și că sunt primiți la vre-o școală de industrie sau agricultură.

Cererile întrate după terminul indicat nu se vor lua în considerare.

Sibiu în 5 Noembrie 1913.

Andrei Bârseanu,
prezident.

Romul Simu,
p. secretar.

S U M A R.

Cursurile și prelegerile populare. — Noi și statistica ungurească. — Bancherul din provincie. — Pentru monumentul lui Vlaicu. — Jurisdicțiune; Pertractarea obiectelor necuprinse în program în adunarea generală, Taxele de cură ale muncitorilor asigurați. — Afaceri de dare: Competința de timbru la împrumuturi ipotecare simple, Indicele sunt scutite de timbru, Competința de timbru a acțiilor. — Cronică: Averea „Societății pentru fond de teatru român”, Academia comercială din București, Recolta totală a monarhiei Austro-Ungare, Budgetul provizor al Ungariei pe sem. I. 1914.

Constantin Popp